

KLEVELAND

«I Sverige står man i dag overfor et ultimatum: produsere færre filmer med en anstendig økonomi, eller undergrave hele bransjen»

OPPSUMMERER

Etter seks og et halv år i sjefstolen ved Svenska Filminstitutet (SFI) returnerer Åse Kleveland til direktørstilling for Rikskonsertene. – Det har vært veldig lærerike år, sier hun til AVM.

– Jeg forlater Sverige med mange gode venner og stor respekt for svensk film. Noe av det som har særpreget perioden kan oppsummeres slik; regionalisering, internasjonalisering og digitalisering, sier hun til AVM.

Svensk filmbransje er blitt – drevet industrielt siden 1910-tallet, med stor og bred produksjon i alle år. Kunstnerisk nivå og bredde har gjort at filmen har stått veldig sterkt hos publikum. Landet er delt inn i 19 regioner som alle har et ressurssenter for film. I tillegg har Sverige tre regionale filmpooler som henholdsvis er lokalisert i Vest, Nord og Syd.

– Hvis vi ser på spillefilmproduksjon for 10 år siden, ble cirka 80 prosent produsert i Stockholm og 20 prosent i resten av landet. I dag er bildet speilvendt, og det inntresanne er at mens den statlige politikken er kulturpolitisk motivert, har den regionale filmpolitikken først og fremst et nærings- og sysselsetningsmotiv.

Svenska Filminstitutet har vært i sterk utvikling de siste årene. Som følge av reduserte midler må man redusere antall stillinger og dra ned aktivitet på visse områder i 2006.

– Den svenske filmpolitikken bygger på et spleiselag med bidrag fra staten, fjernsynsselskapene og fremfor alt en 10 prosent avgift på kinobillettene. At kinobesøket i Sverige som i de fleste europeiske land går ned, får derfor alvorlige følger for hele bransjen.

Et utvidet hjemmemarked

Kleveland som er formann i Scandinavian Films, har vært sterkt engasjert i det nordiske filmsamarbeidet. Det omfatter samarbeid og i økende grad distribusjon, og ikke minst markedsføringen av nordisk film internasjonalt, hvor samarbeidet har vært meget tett.

– *Har norsk film fremdeles dårlig rykte i Sverige?*

– Nei norsk film har ikke noe rykte i det hele tatt. Svenskene er relativt uinteressert i det meste av film som ikke er svensk eller amerikansk, så det er ingen grunn til at norske filmfolk skal føle seg spesielt såra og vonbrotne i Sverige. Historisk sett har Sverige vært en stormakt. Det avspeiler seg fremdeles i deres holdninger til omverden.

«De få norske filmene som er blitt vist i Sverige, har ofte hatt en begrenset distribusjon.»

– Det har også å gjøre med at Norge har hatt en liten produksjon, og i beste fall en virkelig god film per år. Det er ikke nok å skape et ry av. De få norske filmene som er blitt vist i Sverige, har ofte hatt en begrenset distribusjon. Flåkløya og Veiviseren er unntak, siden kom Elling. Og Elling som hadde en amerikansk distributør i Sverige, fikk skikkelig lansering her og dermed også et betydelig større publikum.

Tøft arbeidsmarked

Tidligere var svensk film dominert av de to vertikalt integrerte selskapene SF og Sandrews. I dag består produksjonsmiljøet av mange små selskaper som bygger sin virksomhet på et voksende frilansmarked.

Ifølge Kleveland har Sverige som mange andre land, et svært tøft arbeidsmarked innen film- og TVbransjen. – Det uteksaminerer enormt mange filmutdannede. Mange er villige til å jobbe nærmest gratis for å få erfaring og kontakter. Leverandører av filmteknikk med enkeltpersonforetak og investeringsgjeld på utstyr, selger seg billig for å betjene investeringene, kan hun fortelle.

– Filmstøtten er vesentlig lavere her enn i Norge. I Sverige står man i dag overfor et ultimatum: produsere færre filmer med en anstendig økonomi, eller undergrave hele bransjen fordi få kan leve ordentlig av det og filmene preges av manglende resurser, sier Kleveland. Det samme argument har hun brukt ovenfor Kulturdepartementet, men de 75 nye millionene hun fikk før jul, var ikke nok til å ta igjen etterslepet.

23 langfilmer i vår

Nå i vår lanserer Sverige hele 23 langfilmer, hvorav to er helaftens dokumentar. Disse har i gjennomsnitt fått 4.1 millioner i forhåndstøtte, en sum som utgjør ca. 25 % av budsjettet til den enkelte film. I tillegg har man billettstøtten, som likner på det norske billettsystemet, men som utgjør mindre beløp.

Den totale støtten er langt mindre enn i Norge, og bransjen er derfor veldig mye mer avhengig av publikums oppslutning.

I fjor produserte Sverige 45 langfilmer, hvorav 11 var helaftens dokumentar og 34 var spillefilmer.

– *Hvordan er det mulig?*

– Det kan virke som et mysterium. Filminstituttets bidrag har blitt mindre de senere år, da antall kroner har vært nesten konstant, mens antall filmer har blitt stadig flere. Innspillingstiden blir stadig kortere, medvirkende må ofte satse deler av honorar i filmen, få har råd til å lage epokefilmer og special effects er tøft å få til. En del filmer bærer preg av at de har vært underfinansiert. Men svenskene har utviklet det å lage god film for en begrenset penge til en kunst.

Når gjedde blir saltvannstorsk

Utviklingen av Film i Väst i Trollhättan har ifølge Kleveland betydd mye for svensk film, selv om en viktig suksessfaktor er samarbeidet med danske produsenter og regissører.

– Det danske produksjonselskapet Zentropa og produsenten Peter Aalbæk Jensen, har med sine mange internasjonale produksjoner gitt Film i Väst ry og kontakter. Trollhättan har bidratt til å skape film med tyngde og bredde. Deres fremgang skyldes også en bred politisk støtte på regionalt nivå.

– I Nord-Sverige, hvor noen mener det er rent naturstridig å lage spillefilm, produserer de 5–6 spillefilmer per år, noe de har klart med bredt samarbeid, stor innsats og stimulert av penger fra EUs strukturfond i 7 år til å starte regional utbygging.

– Jo fattigere man blir, jo mer avhengig er man av hver krone, sier Kleveland. Mange produsenter har reist til Nord og Vest fordi de har fått «såpenger», men de har også fått innsatsvilje, improvisasjonsevne og en entusiasme som de store byene sjelden klarer å mobilisere.

Man kan i dag få bidrag om filmen innspilles i vest og nord, men til bransjektørene i Stockholm gis ingen tilsvarende i gulrotter.

– Det foreligger nå planer om å opprette et fond i Stockholm for å opprettholde produksjonsmiljøet og hindre at manus med scener fra østersjølandskapet blir spilt inn på vest.

AV SIRI A. LARSEN
siri@avmedier.net